

Szentesi Ede:

TALÁLKOZÓHARCOK ÉS TALÁLKOZÓ ÜTKÖZETEK

(Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1965. 228 o.)

A Zrínyi Katonai Kiadó gondozásában jelent meg a közelmúltban Szentesi Ede: Találkozóharcok és találkozó ütközetek című munkája. A mű a jövő fegyveres harcának jellegzetes és gyakran ismétlődő jelenségének, a találkozó összecsapásoknak elméleti és gyakorlati kérdéseit ismerteti. A szerző a problémakört — hazai katonai irodalmunkban először — fejlődésében vizsgálja, történelmi példákkal illusztrálva, világos és logikus felépítésben foglalja össze.

Szentesi Ede abból az alapvető tételből indul ki, hogy a korszerű háborúban, a tömegpusztító eszközök alkalmazásának feltételei között, a szárazföldi erők nagyon gyakran találkozóharcok és találkozó ütközetek formájában vívják meg harcukat.

E harc sikerének egyik döntő tényezője a menetrend célszerű felépítése. Már az ókor híres hadvezérei is különös gondot fordítottak az olyan menetrend megszervezésére (biztosítás, felderítés), amely a legoptimálisabban biztosítja egy váratlan összecsapás esetén a kezdeményezés megragadását, annak megtartását és a harc győzelmes befejezését. A találkozóharc követelményeinek megfelelő menetrend különösen sokat fejlődött a X. századbéli arab, később a mongol, majd a XIV., XV. századbéli moszkvai, illetve huszita (táborita) seregek hadjárataiban. A Nagy Honvédő Háború példái is azt mutatják, hogy a menetrend célszerű felépítése nagy szerepet játszik a találkozóharc sikeres megvívásában.

A találkozó összecsapások tehát, a koroktól függően, hol gyakrabban, hol ritkábban — de mindig előfordultak a hadjáratokban. Így történelmünkben a két Hunyadi, Zrínyi és Rákóczi csapatainak tevékenysége is esetenként magán viselte a találkozóharc jellegzetes vonásait.

Különösen szép példa a sikeres találkozó ütközet megvívására a napóleoni időkből a Tidon és Trebbia folyók körzetében lezajlott ütközet, amely a Szuvorov vezette orosz—osztrák seregek győzelmével ért véget, s amelyben a menetrend okos felépítése, a csapatok helyes harcbeveteése és vezetése a nagy hadvezér lángeszét dicséri.

Az elmélet kialakulása azonban sokáig váratott magára. Csak a XIX. század végén, illetve a XX. század elején kezdtek foglalkozni a katonai teoretikusok az elmélet megfogalmazásával. Schlichting porosz, Nyeznamov, Andogszkij orosz tábornokok nevéhez fűződik az elmélet alapjainak lerakása. Ez utóbbi orosz tábornok könyvét a szovjet

hadtudomány haladó hagyatékként kezelte, s felhasználta a szovjet hadművészet továbbfejlesztésében is.

A szerző könyvének II. fejezetében a két világháború közötti időszakot elemzi. Az imperialista nagyhatalmak felkészültek a háborúra. A két koalíció (a központi hatalmak és az antant) úgy vélte, hogy a felhalmozott hadianyag elegendő lesz a háború gyors befejezéséhez. Az ellenfél erőinek lebecsülése, a saját erők túlértékelése, a korszerű támadó eszközök hiánya volt az oka annak, hogy az első világháború állásjellegűvé vált, s következőképpen csak a háború kezdeti időszakában bontakoztak ki találkozóharcok. A szerző meggyőzően bizonyítja azt a tételt, mely szerint a manőverező harctevékenység velejárója a találkozóharc — illetve a manőverek hiányában az ilyen harctevékenység csak ritka jelensége a harcmezőnek.

A második világháborúban a találkozóharcok elmélete és megvívásának módszerei majdnem kizárólag a szovjet—német arcvonalon lezajlott harcok és ütközetek során fejlődött tovább. Jellemző példák: a jahromai, prohorovkai stb. találkozó ütközetek, s más találkozóharcok során nyomon követhetjük a fejlődést, azokat a jelentős új elveket, amelyek végső fokon a korszerű találkozó összecsapások elméletének kialakulásához vezettek.

Szentesi Ede a találkozó összecsapások korszerű elméletének legfontosabb kérdéseit a mű III. fejezetében tisztázza. Bár a katonai teoretikusok nagy többsége szerint az atom viszonyai között találkozóharcokra és találkozó ütközetekre gyakran kerül sor, mégis vannak olyan szélsőséges felfogásúak, akik ezt tagadják, vagy ellenkezőleg: „találkozó hadműveletek” láncolataként képzelik el a korszerű háborút. A szerző az ilyen nézetek tarthatatlanságát a bennük rejlő ellentmondások, logikai törések megmutatásával, világos és ésszerű érveléssel cáfolja meg. Egyúttal ismerteti azt a reális, tényekkel számoló, józan előrelátáson alapuló álláspontot, amely szerint a jövőben a hadműveletek manőverező jellegéből kiindulva a találkozó összecsapások gyakoribbak lesznek — jóllehet a fő harcmod továbbra is a támadás marad.

A korszerű viszonyok között kibontakozó találkozóharcokkal kapcsolatban a szerző részletesen elemzi — szovjet és amerikai katonai elméletek alapján — a menet megszervezése, felépítése, az erők alkalmazása, a rakétacsapatok és a tüzérség, a légielő és a légideszantok, az előrevetett osztagok problémáit. Mindezek mellett kitér a felderítés megszervezésére, az együttműködés kérdéseire, a vezetés szerepére és feladataira is.

A korszerű harc, de különösen a találkozóharc eredményes megvívásában rendkívül nagy szerepe van a jól végzett politikai nevelőmunkának, a párt- és a KISZ-szerveknek, valamint a politikai munkások tevékenységének. A szerző a végkövetkeztetésben különösen hangsúlyozza a politikai munka jelentőségét, mert elsősorban ez biztosítja a személyi állomány magas erkölcsi-politikai állapotát, s a legnagyobb áldozatvállalást a győzelem érdekében.

A könyv ismeretei alapján tisztjeink nemcsak a találkozó jellegű összecsapások, hanem a korszerű harc egyéb problémáiról is tiszta képet alkothatnak maguknak, s ez elméleti és gyakorlati tudásuk fejlesztéséhez nagy segítséget nyújt.

Csonka György